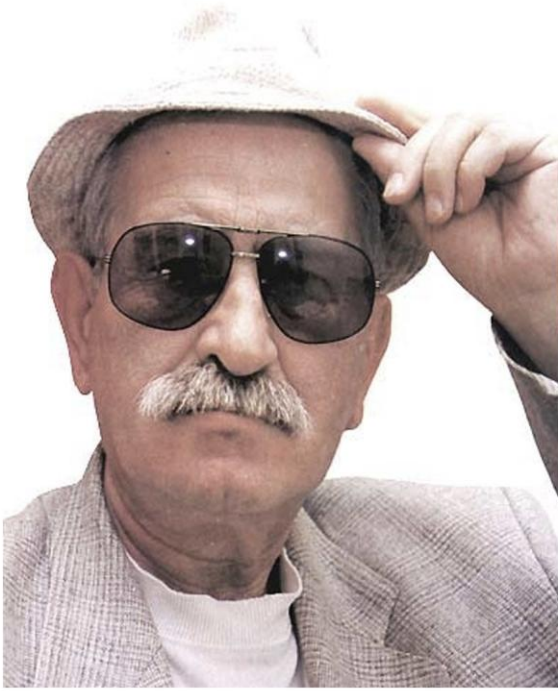

Sıddık Akbayır

Otuz İki Kısım Tekmili Birden

Ece Ayhan

UPAS Yayın

-51-

“Otuz İki Kısım Tekmili Birden Ece Ayhan”

Sıddık Akbayır

Ekim 2024

upas.evvel.org

E-posta

upasnesriyat@gmail.com

Sıddık Akbayır (1966, Erzurum)

Uludağ Üniversitesi Balıkesir Necatibey Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans derecesini tamamladı. Akademik çalışmalarını Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde sürdürmektedir.

Kitapları

Karşılaştırma-Çözümleme-Portre-Biyografi

- *Ahmed Arif |Ustura Mavisi Bir Şimşek, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Ahmet Hangi Tanpınar? | Toplu Fotoğraflarda Bile Vesikalık Çıkan Bir Yalnız, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Âkif'in Rüyası| Merhametli Mesafe, Eflatun Kitaplar, Samsun 2024.*
- *Aynı Göğün Uzak Yıldızları | Nâzım Hikmet-Necip Fazıl, 7. Basım, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Bazı Maviler Daha Derindir|Bir Özcan Demirel Portresi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2015.*
- *Bohem Orhan Âşık Kemal | Orhan Pamuk-Yaşar Kemal, 3. Basım, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Damlada Umman Arayan Bir Hafız | Cahit Zarifoğlu, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Derin Kuyuların İnce Serin Suları|Aytaç Açıkalın Kitabı, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2016.*
- *Edebiyat Karın Doymamaz Çay İçirir, 5. Basım, Eflatun Kitaplar, Samsun 2024.*
- *Fâtih'in Son Akşamı|Mehmed Nasıl Fâtih Oldu?, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Haydar Ergülen|Şiir Adımlı Bir Yolcu, 3. Basım, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Kuyusu Gözlerinde Bir Yusuf | Cemil Meriç, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Ne Kadar Gitsen O Kadar Uzak | Hilmi Yavuz, Ferfir Yayınları, İstanbul 2011.*
- *Orhan Veli | Şiir Atlasında Garip Bir Yaprak, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Ülkü Tamer | Söz Denizinde Sakin Bir Dere, Siyah Beyaz Yayınları, İstanbul 2021.*
- *Önünde Büyüdüğümüz Afişler, Destek Yayınları, İstanbul 2013.*
- *Öyküler Kimi Söyler? |Özcan Karabulut, Ferfir Yayınları, İstanbul 2010.*
- *Turgut ile Tomris|Turgut Uyar-Tomris Uyar, 5. Baskı, Hayykitap, İstanbul 2019.*
- *Tütün ve Kola|Doğulanmış Akdeniz Hüznü, 4. Basım, Kadim Yayınları, Ankara 2024.*
- *Yoktur Gölgesi Türkiye'de | Sezai Karakoç, 2. Basım, Lim Yayınları, İstanbul 2018.*
- *Otuz İki Kısım Tekmilî Birden |İlhan Berk, 1.Edisyon, Upas Yayın, İstanbul, 2024*
- *Söz Çarşısı Kapanmadan | Şiir Kuyuları Düzyazı Suları [Yayımlanmadı]*
- *Edebiyatın Fenerbahçe'si [Yayımlanmadı]*

Kuramsal-Akademik

- *Edebiyat ve Disiplinlerarası Etkileşim, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2014.*
- *Yaratıcı Yazarlık Dedikleri, 2. Basım, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2021.*
- *Hikâyeleriyle Şiir Çözümlemeleri, 3. Basım, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2022.*
- *Kurmacanın Sınırları|Çözümlemeler, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2022.*
- *Kapsayıcı Dil Öğretimi, Pegem Akademi Yayınları, Ankara 2023.*

iletişim için: akbayir1966@gmail.com

*Mülksüzler Galasında
Bir Fragman...*

1/ 'BİR ÇOCUĞUN YÜREĞİNDEKİ EĞRİLİK'

Yüzünde, bütün öğrencileri tarihten ikmale kalmış orta ikiden terk bir sınıf vardır. Bir de hak edilmemiş acıların acemiliği... 1943'ün bir sabah ayazında Ayasofya önünde uygulamalı yurttaşlık dersine katılan Cankurtaranlı kısa pantolonlu bir ilkokul öğrencisi, darağacında sallanan adamın boynunun eğriliğini miras alır. '*Yağmurların hüznü bile yaşlanır*'; ancak '*bir çocuğun yüreğindeki eğrilik*' hiç düzelmez.

2/ MÜLKİYELİ BİR MÜLKSÜZ

'Arkadaş'larında kaldığı hariç, 'yüz'ün üzerinde ev değiştirir, mülksüzdür. Mülkiye'de payına devlet değil, tabiat; mülkiyettense yalnızlık düşmüştür. Ancak, bu biraz da seçilmiş, bilinçli bir yalnızlıktır. Darbeler yer, fakat susmaz. Yaralıdır, ancak hayat doludur.

1984'te Nilgün Marmara'nın Kızıltoprak'taki evine yerleşir.

İstanbul hayatı, Nilgün Marmara'nın evinden ayrıldıktan sonra değişik yerlerde sürer. Bunlardan biri de Mustafa İrgat'ın Cihangir'deki evidir.

1990 başında Berlin'de kalır. Tekrar İstanbul'a döner.

1992 sonlarında Ankara'ya oradan da Çanakkale'ye gider. 2002 başlarına kadar Çanakkale'de ikâmet eder. Çanakkale'de yaşadığı evin sokağına *Ece Ayhan Sokağı* adı verilir.

3/ BİR RİVAYET GİBİ YAŞAMAK

Mülkiye'ye Cemal Süreya'dan üç yıl sonra girer. Kantinlerde şiir adına düşler demler. Tarihin ve şiirin karanlık soruları aklını yurt edinir. Hayatı, bir rivayet gibi yaşamaya erken başlar.

Mülkiyedeiken lakabı 'bıyıklı patates'tir.

Son dönemlerinde dergi, kitap biriktiremez. Briç oynamayı sever. Sahip olduğu açık renk takım elbiseyi ve kırmızı ceketini yıllarca giyer. Fotoğraflarının önemli bölümünde hep aynı giysiler vardır.

4/ YOKSULLUK GİZLİ BİR KEFEN

Mülkiye'nin en mülksüzü Ece Ayhan, şiir dışında hiçbir şeyi ciddiye almaz.

Ücretini ödeyemediği için otellerde rehin kalır. Ahmet Sosyal, bir gün Beyoğlu'nun bir arka sokağında ona rastlar, elinde bir ekmeğe vardır, yarısını yemiştir. Ekmek aldığı fırını gösterir. Kalan yarısını arkadaşına ikram eder. Yemek yiyecek parası yoktur çoğu zaman.

İlhan Berk'e yazdığı mektuplardan birinde, herhangi bir iş olanağı bulamadığı bir buçuk ay boyunca Ankara Mülkiyeli-ler Birliği Lokali'nde günde iki simit ve bol suyla idare ettiğini söyler.

Çanakkale Eceabat'ta, annesinin ufacık, çatısı akan camları kırık bir odası vardır. Annesi, divandaki yatakta, kendisi yer yatağında oturur. Soğuktan ve halsizlikten yerlerinden kalkamazlar günlerce.

5/ EFSANELEŞEN ÇARESİZLİK

Çok sevdiği ve etkilendiği Rimbaud gibi yaşamı efsaneleşir.

1962’de evlendiği Deniz Hafize Hanım’ın kendisini pence-
reden atarak intihar ettiği söylenir.¹

Oğlu Ege, neredeyse kendi kendine büyür.

Oğlunu okutabilmek için çok çırpırır. Kısa süreli memuri-
yet ve geçici işler dışında, hiç çalışmaz, sadece şiirle yaşa-
mak ister. Bu da doğal olarak onu sokağa bırakır. Sokakta
doğmaz; ama sokakta yaşar.

Kendisinden en az otuz yaş küçük insanlar bile ona ‘Ece’ di-
ye hitap eder. Onun, bu duruma aldırış etmediği söylene-
mez. Benzer durumlardan zaman zaman şikâyet eder. Ona
duyulan ilgi çoğu zaman sahtedir. İnsanlar, kendilerini var
etmek için Ece Ayhan ile dostluk kurarlar. Onunla dostluk
kurarken amaçladıkları Ece Ayhan değil, yine kendileridir.

6/ KAYMAKAM

1963-1966 arası, Sivas Gürün’de, Çorum Alaca’da, Denizli
Çardak’ta kaymakamdır.

Küçük yaşta bir çocuğa tecavüzle suçlanır. Bir komploya
kurban gittiğini söyler.²

¹ **Yayıncının Notu:** Bir kaynakta eşinin kanser hastalığı nedeniyle vefat ettiği ifade edilmiştir. Metinde bahsedilen ve pencereden atlayarak intihar eden şahsın Nilgün Marmara olduğu tahmin edilmektedir.

² **Yayıncının Notu:** Ece Ayhan’ın Kaymakamlık dönemine dair detaylar için bkz: <https://evvel.org/kaymakam-ece-ayhanin-yasadiklari-hakkinda-resmi-belgeler-denizlideki-olaylar-gorevden-uzaklastirma-emekliye-sevk-iddialar-aciklamalar-dava-sureci-hukumluluk-ve-kumpas-ihtimali-1966-1968> (Erişim Tarihi: 20/10/2024)

1966'da, kaymakamlıktan ve devlet memurluğundan ayrılır. Bu ayrılmanın; Ece Ayhan'ın kendi isteğiyle mi, yoksa peşini bir türlü bırakmayan 'genç çocuğa tecavüz' iddiaları nedeniyle İçişleri Bakanlığı'nın Ece Ayhan'a 'işten el çektirme' cezası uygulanmasından mı kaynaklandığı hâlâ karanlıktaki bir konudur. Ancak, Ece Ayhan'ın bakanlıktaki kişisel dosyasında herhangi bir istifa dilekçesinin bulunmadığı da belirtilir. Bütün bunlar, Ece Ayhan'ın Gürün'de karıştığı iddia edilen 'tecavüz suçlaması' nedeniyle devlet memurluğundan uzaklaştırıldığı söylentilerini güçlendirir.

Devlet kapısından ayrılınca, İstanbul'a sığınır. Çeşitli yayınevlerinde redaktörlük ve editörlükle uğraşır.

7/ YÜZÜNÜN SAĞ YANI

1974'te beyninde ur çıkar. Ameliyat için İsviçre'ye gitmesi gerekir. Bülent Ecevit yardımcı olur. Sanat çevresi Onat Kutlar önderliğinde gerekli parayı toplar. Ameliyatı Gazi Yaşargil yapar. Kafatasına girmek için yüzünün bir yanı ve o yandaki sinir kesilecektir. Hangi yandan girilmesi konusunda karar vermesi istenir. Tercih 'sağ' yanıdır.

Ameliyat sonrası yüzünün sağ yanı inmeli ve çarpık kalır. Sağ kulağı duymaz. Yaşargil, ameliyat sonrası, "*Ece'yi kurtardık, ama şair için bir şey söyleyemem.*" der. Bu arada yalnız kalan annesi, oğlunun ortaokuldan beri biriktirdiği kütüphanesini parça parça satarak geçimini sağlar.

8/ MARJİNAL, SIKI, SİVİL, TERS, AYKIRI, AYRIKSI

Marjinal, sıkı, sivil, ters, aykırı, ayrıksı *kara* bir şairdir. Bir türlü klasik olamaz. Hâlâ gündemde, hâlâ okunur, tartışılır. Okurlarına da 'İyi ki klasik olmadı.' demek düşer. Türkiye'de 'klasik' olmak tükenmişlikle eşdeğerdir çünkü.

Şair olarak kimseye, başka birilerine öğüt vermez, yol göstermez.

Şair olma hâlini hiç önemsemez. Gümüşlük'te kahvede otururken kimse onun şair olduğunu bilmez. Köylülere göre okumayı seven biridir. O da dolmuş şoförünün, o zamanlar Gümüşlük'te postahane olmadığı için Bodrum'daki posta kutusundan her seferinde, üzerinde Ece Ayhan Çağlar'a yazılı birkaç kitapla kahveye gelmesiyle ilgilidir.

Hayatı boyunca şu işleri yapar:

Bir buçuk yıl Sivas-Gürün ve Çorum-Alaca'da kaymakamlık ve belediye başkanlığı. Sinematek Derneği'nde müdürlük, Yeni Sinema Dergisi'nde müdürlük, kısa sürelerle *e Yayınları*'nda; Ağaoğlu Yayınevi'nderedaktörlük, Genç Sinema Grubu'nda yöneticilik ve Meydan Larousse Ansiklopedisi'nde yazarlık.

Sonrası sonsuz bir göçebeliktir.

Hiçbir zaman para için çalışmaz. Bazen hiç parası olmaz. Ekmeğini ıslatıp yer, şikâyet de etmez, zengin olmak gibi bir derdi hiç olmaz.

Nahit Hanım bakar bir süre. Ona gittiğinde "Ece'ye fazla yemek koyun." der. Bir keresinde canı çok sıkılmıştır, cebinde beş kuruş para yoktur. Dolapdere'de oturmaktadır.

Fransız Konsolosluğu'nun kütüphanesine gider, orada çalışır.

'Sivil' olmak, hele de Ece Ayhan gibi 'sivil şair' olmak zordur Türkiye'de. En Atatürkçü Bedri Baykamlı bir anısı, bu zorluğu örnekler niteliktedir:

Bedri Baykam, Atatürkçü Düşünce Derneği'nden Yapı Kredi Yayınevi'ne bir telgraf çeker. "Atatürk düşmanlığı yapan Ece Ayhan'ın kitaplarını neden basıyorsunuz!" diye. O zaman Burhan Karacan vardır yayınevinde. "Nedir bu olanlar? Sansür mü koyacağız? Kaldı ki böyle bir şey de yok!" der. Kitapları Yapı Kredi Yayınevi'nden çıkması, Ece Ayhan'ın onların görüşünü savunduğu anlamına gelmez.

Morötesi Requiem Yapı Kredi Yayınevi'nden çıkar. Emekli bir ziraat mühendisi ihbar eder savcılığa. Savcılık toplatır. Çanakkale'dedir, haberi olmaz. Sonradan duyar. Açık-saçık bulmuşlardır kitabı.

Piya Kitaplığı'ndan çıkan Çanakkale'li Melahat'e İki El Mektup kitabında, Melahat'ı Anafartalı yapar. Ancak, Melahat Anafartalı değildir. Buna benzer başka şeyler de vardır kitapta. Bir tür, Cumhuriyet'i tersten okumaktır bu.

9/ DIŞLANMIŞ BAKIŞLAR

Birçok kesim tarafından dışlanır. Anarşizme yakın görüşleri nedeniyle sol kesimden; Cumhuriyet karşıtı sözleri ve Atatürk'ü eleştiren düşünceleri nedeniyle Kemalist kesimden; Osmanlı'yı eleştirmesi nedeniyle muhafazakâr kesimden eleştiriler alır.

Sanat çevresinde tanındıkça, hakkındaki eleştiriler de çoğalır. Bu eleştirilerin önemli bir bölümü, özel hayatına yönelik, edebiyat dışı eleştirilerdir. Bu eleştirilerden birisi de

Gürün'den beri peşini bırakmayan eşcinsellik iddiasıdır. Bu iddiayı pek de umursamaz; hatta bazı tercihleriyle de kabul edilmiş görünür.

10/ ŞAİRİN VE ŞİİRİN ONURU

Türkiye'de şairin ve şiirin onuru adına kendisini ortaya koyar. Günlüklerinden birinde aktardığı anekdotta bir bakıma kendisini anlatır: *"18. yüzyılın ortası. Mart ayı. Buz gibi bir hava. Güvercinler Mavi Cami'nin avlusunda, çevresinde. Dondular, donacaklar. Kanat bile çırpamıyorlar rahatça. Güvercinlerden biri, ki ne bir ekmek kııntısı bulmuş, ne de içecek bir damla su... Birden güçlükle havalandı avlusundan zar zor kanatlanarak uçabileceği en yüksek noktaya kadar çıktı. Sonra oradan ok gibi inmeye başladı. Ve cami kubbesinin kenarındaki vitraylardan birine müt-hiş sert bir pike yaparak kırdı vitrayı, kan revan içindeki ölüsü girdi caminin içine. Etraftaki bütün kuşlar vitrayın kırılmasıyla bağırsarak havalandı ve kırılan o vitraydan içeri doluştular. Kuşlar, donmaktan kurtulmuşlardı."* O da yaşamı boyunca -sadece şiir için- 'kamikaze' misali kuşağını ve yakın bulduklarını korumak adına hep kendisini ortaya koymayı göze alır. 1978-1980 arasında Aydınlık, 1992-1994 arasında Özgür Gündem gazetelerinde düzenli olarak köşe yazıları yazar.

11/ ŞİİRİN İKTİDARI

Şiiri iktidara gelemmez. Hiçbir dönemde geçerli bir şair olmayacağı bilinir. Bırakın iktidara gelmeyi 'tedavül'de olması bile şaşırtıcıdır. *"Ben ne düşüncemin ne de şiirim iktidara gelmesini istiyorum, istemem!"* der. Birkaçı dışında, şiiri, ortalama okurun algılama düzeyinin üzerindedir.

12/ ÜÇ SÖZLÜK

Şiiri üstüne sözlük -hem de üç ayrı sözlük- hazırlanan tek şairdir.

Ender Erenel, Ece Ayhan Sözlüğü, Yeni Dergi, S. 54, Mart 1969.

Kemal Yalgın, Orhan Alkaya, Ece Ayhan 'Çok Eski Adıyıldır' Sözlüğü, Şiir Atı, S. 1, Mart 1986.

Mehmet Rifat, İçkin Bir Ece Ayhan Sözlüğü, Ludingirra, S. 1 1997.

13/ 'ESAS DURUŞ, MÜLKÜN TEMELİDİR!'

Sivilliğe sıkı bir tanım getirir: *"Esas duruş, mülkün temelidir!"* Sivillliğini şu sözleri ile pekiştirir: *"Orospuların, yol göstericilerin, yersiz yurtsuzların, kimsesizlerin, sokaklarda yaşayanların, açların ve parklarda barınanların, dışlanmışların, orta ikiden ayrılanların, oturanların fallokrat kabadayılarının, berduşların kısacası tarih dışına düşürülen lümpenlerin yanında rahat ediyorum ben."*

14/ 'DEVLETLE YATAN İKTİDARLA KALKAR'

Özdemir İnce'ye göre Ece Ayhan, devlet hizmetinde kalsaydı bir 'emekli vali' olabilirdi. 1950'ler 1960'ların başında 'Devlet'le hiçbir sorunu yoktur. Takım elbiseli, kolalı beyaz gömlek giyen, kravatı zevkli, ayakkabıları boyalı örnek bir 'mülki amir'dir.

Halkın 'Devlet'e bakışına çok erken tanıklık eder. Anılarında, 'Çocukken Çanakkale'de bir eczane vardı. Köylüler ora-

ya ayakkabılarını çıkarıp girerlerdi. Eczaneyi devletin malı sanıyorlardı.' diye yazar.

Şiirin 'parasız yatılısı'dır. *Devletle yatan iktidarla kalkar* diyerek belki de devletin kapısından erken kaçır, kaçmak zorunda kalır.

15/ ŞİİRİN SINIRILARI

Şiiri şairle sınırlı görmez. Düşünce üreten herkes - *sinemadan müziğe, felsefeden, resme, tarihten matematiğe kadar*- Ece Ayhan'ın şairleridir.

Ona göre, 'özgürlüğün düşmeyen biricik kalesidir şiir'. Şiirini yaşamına, yaşamını şiirine bu denli ustaca yerleştirebilen başka bir şair çok azdır.

16/ TEK BAŞINA AYAKLANMA

Bir başına ayaklanır. Arkasında kimsesi yoktur. Kimsesiz, yersiz ve yurtsuzdur. Başıbozuktur, düzeltilemez. Ehlileştirmek, iflah etmek, onarmak, reforme etmek mümkün değildir. Hatta, ona yakın olanlar bile, yavaş yavaş ona benzemeye başlar.

17/ DAĞINIK BİR ORTADOĞU HARİTASI GİBİ

'Trajedi'nin mekânını ve coğrafyasını çizer. Bu coğrafyada 'derin bir topiumsal çatlak' sezer. Ortadoğunun şairidir. Bu toprakların baştan başa trajedi çölü olduğunu görmüştür. Bir şeylerin yüreğe dokunduğunu anlayıp çok şeyi göze almıştır.

Parçalar, fragmanlar hâlinde düşünür. Düşüncesi, yer yer dağınık bir Ortadoğu haritası gibidir.

18/ 'SİLGİLER DE SİLERKEN SİLİNİRLER DE...'

'Silgiler silerken silinirler de...' sözüyle bilinçli bir duruş sergiler.

'Bir tarih dersidir, 'ters hocası'dır okulun.' Tebeşiri karadır. 'Orta ikiden ayrılan çocuklar için şiirler' yazar. 'Hangi çocukların neye imrenmesi yalınayak şiirdir' bilir ve çocuklar çiçeklerin koynunda uyusun ister.

'Bir Fotoğrafın Arabı' şiiri, 'Bir Fotoğraftaki Zenci' biçiminde İngilizceye çevrilir. Yanlış çeviriler hep onu bulur.

19/ 'ECECE'

Çektiği acılara, bunca yoksulluğa rağmen, hiçbir zaman beyaz bayrak çekmez Devlet'e; o karaşınların safında kara bayrakla dolaşır hep.

Muhalif olduğu içindir ki dili muhalefet aracı olarak kullanır; 'dilde muhalefet'i bir şairlik oyunu değildir. Ona göre, tarihine, değer yargılarına, ahlakına karşı çıkmayan bir düzenin diline muhalif olmanın hiçbir anlamı olamaz. Terbiyelilerle aynı safta olmadığı içindir ki o argoyu bol bol kullanır. Ayaktakımının dilini şiire sokar. Terbiyelilerin dilini bozar; 'Ecece' denilebilecek bir dil oluşturur.

20/ 'DEVLET' VE TARİH'

Özdemir İnce'ye göre Ece Ayhan, devlet hizmetinde kalsaydı bir 'emekli vali' olabilirdi. 1950'ler 1960'ların başında 'Devlet'le hiçbir sorunu yoktur. Takım elbiseli, kolalı beyaz gömlek giyen, kravatı zevkli, ayakkabıları boyalı örnek bir 'mülki amir'dir.

Halkın 'Devlet'e bakışına çok erken tanıklık eder. Anılarında, 'Çocukken Çanakkale'de bir eczane vardı. Köylüler oraya ayakkabılarını çıkarıp girerlerdi. Eczaneyi devletin malı sanıyorlardı.' diye yazar.

Şiirin 'parasız yatılısı'dır. *Devletle yatan iktidarla kalkar* diyerek belki de devletin kapısından erken kaçır, kaçmak zorunda kalır.

21/ TARİH VE TRAJEDİ

Üç Ağır Yıldız'ı tarihin gecesine yazar. Deniz'i, Yusuf'u ve Hüseyin'i 68 ruhunun romantik nostaljisinden kurtarıp orta ikiden ayrılan çocukların yıldızları olarak hayatın, gecenin ve tarihin göğsüne yeniden takar.

'Trajedi'nin mekânını ve coğrafyasını çizer. Bu coğrafyada 'derin bir toplumsal çatlak' sezer. Ortadoğunun şairidir. Bu toprakların baştan başa trajedi çözü olduğunu görmüştür. Bir şeylerin yüreğe dokunduğunu anlayıp çok şeyi göze almıştır.

22/ TÜZÜKLERLE ÇARPIŞANLAR

“Biz tüzüklerle çarpışarak büyüdük kardeşim” derken nasıl bir mücadele içinde olduğunu ortaya koyar. *“Çarpışarak”* sözcüğü, onun teslim olmaya hiç niyetli olmadığını ortaya koyar. *“Velhasıl onlar vurdu biz büyüdük kardeşim”* der.

Bütün beyazları, sarışınları utandırır.

23/ GÜNDEM

Enis Batur’un önerisi ve gayretiyle Yapı Kredi Yayınları’ndan çıkan kitapları üst üste basılmasa da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan için hazırlanan konuşmalara -*duruş benzerliği olmamasına karşın*- şiirlerinden *“Biz tüzüklerle çarpışarak büyüdük kardeşim”* biçiminde alıntılar yapılması, Haziran 2013’teki Gezi Parkı Direnişi’nde dizelerinin pankartlara taşınması gibi ayrıntılar, Ece Ayhan’ın gündemde kalmasını sağlar.

24/ FRAGMAN TADI

Ece Ayhan; hayatı, hiç beklentisi yokmuşçasına, sabaha kadar açık bir fuaye salonu gibi görür. Anlatıp geçtiği her şeyi, bir fragman tadı yaşatmak için hınzircasına tamamlamaz. Zihnindeki insan, hayat, mekân izdüşümlerini, ‘kitsch’den arındırmadan nakleder. Habere, hatıraya ait olanın önünden geçerken gözlemci, fotoğrafçı yanını hep yedeğinde taşır.

“Şiirimiz Karadır Abiler”

‘Şiirimiz karadır abiler’deki ‘abiler’ sesi, Ece Ayhan’ın karşısına, tüyler ürpertici bir çığlık olarak 1969’da Kayseri’de çıkar. ‘Abiler’in çıkış yeri, Kayseri sokaklarında bir kadının, basına yansıyan çaresiz yalvarışıdır. 1969’da, Kayseri’de Türkiye Öğretmenler Sendikası’nın -TÖS- olağan genel kurulu toplanır. Ülkücüler, nizam-ı âlem adına o salonu basarlar. Sonra da Kayseri sokaklarına dökülüp kimi kırtasiye dükkânlarını solcu kitaplar sattıkları için yıkıp kırarlar. O sırada, Kayseri pavyonlarından birinde çalışan bir konsomatris, kaldığı otelden şöyle bir çıkmıştır kaldırıma. Ülkücüler, o konsomatrisin çevresini hemen kuşatırlar ve ibret-i alem için onu, orada, çırılçıplak soymak isterler. Konsomatris yalvarır: “Abiler beni öldürün; ama bana bunu yapmayın!” Kaynakları genellikle köyler, beslemeler olan konsomatrisler, öylesine ezilmişlerdir ki, kendileri 30-40 yaşlarında olsalar bile 18-20 yaşlarındaki müşterilerine ‘abi’ derler. Ece Ayhan oturur, ‘Mor Külhani’yi yazar: “Dirim kısa ölüm uzundur cehennette herhal abiler”

“İntihar Karası Bir Fayton”

Fayton şiiri 1958’de Pazar Postası’nda yayımlanır. Fikriye Hanım, Atatürk’ün Latife Hanım ile evlendiğini öğrenince Ankara’ya gelir ve faytonla köşke gider, içeri alınmayınca faytona binip intihar eder. Ahmet Muhip Dranas bu şiiri okuduğunda, "Son derece anlamlı, harkulade yeni..." der. Anlar, Fikriye Hanım olayını bildiği için!

Köşk’ten, Atatürk Bulvarı’ndan Kuğulu Park’a doğru inerken Fikriye Hanım, faytonda intihar eder. Ece Ayhan da bu sebeple atları göğe uçurur. “İntihar karası bir faytonun ağışı

göge atlarıyla birlikte” dizesinde trajik bir sahneye gönderme söz konusudur.

Devlet başkanının himayesinde ikincilleştirilmiş, metres adı verilen konuma itilmiş bir kadındır o. Atatürk’ün Latife’yle evlenmesi üzerine, Köşke gittiği bir faytonun içinde intihar eder. Şiirde konuşan kişi, Fikriye’nin tarafını tutar, yineleyerek “ablam” diye söz eder ondan: “Esrikmiş herhal bahçe bahçe çiçekleri olan ablam” Ece Ayhan’ın Fikriye Hanım’ın intiharı üzerine yazdığı bu şiir, kendi açıklamaları hariç tutulursa çoğunlukça anlaşılmaz.

Fikriye Hanım’ın ötekileştirilmiş bir insan olarak görülmesi nedeniyle intihara yöneldiği ifade edilebilir. Metresliği sindiremeyen ve bunu yanlış bulan Fikriye Hanım, muhtemel bir kıskançlıktan veya haksızlıktan kurtuluş olarak intihara yönelmiş olmalıdır. Farklı kaynaklarda, Fikriye Hanım’ın intihar etmediği, ensesinden vurulmuş hâlde bulunduğu için bir cinayetin işlenmiş olabileceği ihtimali üzerinde de durulur.

Resmî tarihlere girmeyen bu intihar/cinayet olayı, Ece Ayhan’ın dikkatini çeker ve şair, Fikriye Hanım’ı diğer ötekileştirilmiş bireyler gibi bir yakını -ablası- beller. Ayhan’ın bu tavrı, gelenekselleşmiş ölüm tepkilerine bir karşı çıkıştır.

26/ ‘ORTA İKİDEN AYRILAN ÇOCUKLAR’

Bir gün, orta ikiden terk bir çocuğun intihar ettiğini okur gazeteden. Gazetede, çocuğun fotoğrafıyla dövünen babanın fotoğrafı yan yanadır. Üç gün sonra, başka bir gazetede bir ilan dikkatini çeker. ‘Kayıp Çocuk Aranıyor’, üstünde, üç gün önce intihar eden o çocuğun fotoğrafı vardır: “Oğlum geri dön. Annen ağır hasta, seni affettik.” Verilen ilanın ya-

yımlanması, üç gün gecikmiştir. Oturur, 'orta ikiden ölerek ayrılan çocuklar' için şiirler yazar.

27/ SAHAFLAR

Sahaf İbrahim Yılmaz ve K. Celâl Gözütok, en sık görüştüğü iki isimdir. Erken kalkar. Kitapları katlar, tükenmez kalemle çizer, sayfalara derkenarlar düşerek okur. Okuduğu her kitaba bir sahaflık tadı katar.

Şiirlerini, küçük küçük notlar halinde bir yerlere kaydeder, sonra bu notları bir araya getirip ortaya bir şiir çıkarır. Günlerce şiirinde yapacağı göndermenin bilgisini doğrulamak için kütüphane kütüphane, sahaf sahaf dolaşır.

K. Celâl Gözütok: Ece Ayhan'la tanıştığım günlerde, O'nda çoktan eleğini asmış bir şairin bahtıyarlığı seziniyordu. Geriden gelen şair curnatasının ortasına düşmüş gibi yapıyor, maksadını şöyle hissettiriyordu: "ikinci Yeni" yanlış anlaşılabilir bile "Ece Ayhan" yanlış anlaşılmalıydı. Etrafını tenvir ederken, hiç beklentisi yokmuşçasına, hayatı, sabaha kadar açık bir fuaye salonu gibi görüyordu. Anlatıp geçtiği her şeyi, bir fragman tadı yaşatmak için hınzircasına tamamlamıyordu. Zihnindeki hayat izdüşümlerini, mekan eskilerini "kitsch"den arındırmadan nakletmesi, hatıra ait olanın önünden geçerken gözlemci yanını tutamaması, kimden, nasıl duymuşsa? Sait Faik'in kiralari nasıl topladığını anlatışı... Bir şair için fazla pembe bulduğum yüzündeki nüzul, anlattığı her şeyi geri alıyordu. Gecenin körüydü, Taksim Heykeli'nin dibinde, O'na bir film sahnesinden söz ettiğimi hatırlıyorum... Berlin bombalanıyor, moruğun biri, aldırış etmeksizin çöpleri karıştırmaya devam ediyordu... İnsana hiç de yabancı olmayan bu duruma, savaş yeni bitmiş gibi sevinmiş, gülüvermiştik. O'nu en son, Moda Sineması'nda, bilet kuy-

ruğunda görmüştüm. Hastaydı, ayakları şişmişti. Bir filmi kaçırmama duygusunu yaşamaya, terlikleriyle gelmişti.

Öyle zannediyorum ki bütün dert, bu şairler mi İkinci Yeni'yi güdümlü hale getiriyor? Yoksa İkinci Yeni mi bu şairleri yoğaltıyordu? Deyim yerindeyse, birer dağ doruğu olduklarının sonradan farkına varmış dağ yamaçları gibi suskundular. Hayatta olanlarının yakaladıkları konfor ve yaratma imkânlarına şöyle bir bakıldığında, Ece Ayhan'dan başka ara sokaklara, arka sokaklara inen yoktu.

İbrahim Yılmaz: Ece'yle 79'da Ankara Dost Kitabevi'nde bir imza gününde tanıştık. Sonra yine o yıllarda Tan edebiyat dergisine gelmişti bir iki kez orda da karşılaştık, *Sözcükler* diye bir dergi yayımlama girişiminde bulunduk. (12 Eylül'ün ertesinde, dergi izni de aldık. İhtilal sürecinde yayımlanma izin verilen tek dergidir.) Dergimize yazı istedik, sağ olsun gönderdi. Tanışmamız kısaca böyle.

Sevdiğim özellikleri, dobra, dürüst, özü sözü bir, bir insan olması. Randevularına çok sadık olması, üç kuruşunu paylaşacak kadar gani gönüllü olması, bilgi alışverişine önem vermesi, bir bilgiyi iki üç kaynaktan doğrulamadan inanamaması ilk elde aklıma gelenler. Sevmediklerim demeyelim de onaylamadıklarım diyelim: Acele karar vermesi, toleranssız olması, etrafındakilerin dolduruşuna gelmesi. Bir gün ona bu anlamda şöyle demiştim: "abiler abilikten sessizce çekilmesini bilmelidir abiler". Bana altı ay sonra: "İlk söylediğinde paradoks sanmıştım, ama haklıymışsın yahu" dedi. Eline geçen parayı son kuruşuna kadar harcayarak ihtiyaçlarına ilişkin stok yapması, mülkiyete ilişmek kavramına ilişkin olsa gerek, para tutmayı hiç sevmezdi. Bu yüzden çok sıkıntı çekti, randevuya gittiği kafelerde çok rehin kaldı.

Şairdir kendisi. Şiirlerini, küçük küçük notlar halinde bir yerlere kaydeder, sonra bir araya getirip tık diye şiir ortaya çıkardı. Günlerce şiirinde yapacağı göndermenin bilgisini doğrulamak için kütüphane kütüphane dolaştığını, bir bilgiyi fellik fellik aradığını bilirim.

Türk dilinin ütopik bir alanı. Kara kamuyu kamu söylemiyle şiirleştirmiş eşsiz bir Türkçe lezzeti.

Erken kalkar. Durmadan kitaplığımdaki kitapların ırzına geçercesine katlayarak, tükenmez kalemle çizerek derkenarlar düşerek okur... okur... okur... Bir de Saray Muhalbecisi'nde tavuklu pilav yemeyi tören haline getirmişti.

Sahaflığa başladığım ilk yıllarda bazen sağa sola kitap almaya gittiğimde dükkânı beklerdi, akşamına "Sahaflığı bırak paraları sokağa atıyorsun" önerisini söylemeden edemezdi, kim bilir kaç kez yinelemiştir bu temennisini hatırlamıyorum. Bir gün de *Kolsuz Bir Hattat* adlı kitabının adını keşke "Kollarsız Bir Hattat koysaydım" diyedir hayıflandığını daha dün gibi hatırlarım.

28/ ÖKÜZ DERGİSİ

Son şiirini ve günlüklerini Öküz dergisinde yayımlatır. Yeğeni Ece, Metin Üstündağ-Hatice Meryem ve birkaç dostu son günlerinde yanında yer alır. Bir de Başbakan Bülent Ecevit, eski dostluğuna dayanarak Ece Ayhan'ın sağlıklı bir şekilde Çapa Hastanesi'nde tedavisinin üstlenilmesi için bakanlar kuruluna talimat verir.

Metin Üstündağ ve Hatice Meryem, Ece Ayhan'ın doktorların kesilecek dedikleri ayağının kurtarılması için çok büyük bir çaba harcarlar. Ece Ayhan'ı İstanbul'a getirmeleri 1999 Depremi'ne denk gelir. Tüm hastaneler doludur.

Hastalık'la ve ölüm'le dalga geçer. Maltepe Huzurevi, Acıbadem Huzurevi, İzmir Gürçeşme Huzurevi; Çapa Hastanesi, Marmara Üniversitesi Hastanesi, Heybeliada Sanatoryumu ve Haseki Hastanesi Kardiyoloji Bölümü 310 numaralı odada yazar günlüklerini.

“Bu da geçer yahu! Çapa Acil'deyim diye bir söylenti çıkmış, doğru. Bir iki gün kaldım orada ama şimdi iyiyim, sağlam ellerdeyim. Hisar Klinik'te yatıyorum. Çok iyi bakıyorlar bana, 52 kiloya düştüm, ama çok iyi besleniyorum şimdi, boyuna tavuk kebabı istiyorum, bol ayran ve meyve suyu içiyorum. Düz ayak bir yer olduğu için yakında parka da çıkabilirim. Ne de olsa eski toprağız, kolay kolay gitmeyiz!

Bizim düşüncemiz yazarken oluşur. Bir yenilik hep beraber yapılır. Bütün arkadaşlar gitti, o biraz koyuyor bana.”

Metin Üstündağ; Ece Ayhan'a dergi sayfalarını yüreğini açar gibi açar. Cemil Meriç'i Ece Ayhan'a göre daha bir şair bulsa da Ece Ayhan'ı da son günlerinde yalnız bırakmaz.

Öküz Kültür-Sanat Servisi olarak, dört saatlik hızlı, yorucu ve vıcık vıcık sıcak bir yolculuktan sonra Çanakkale'ye, on beş dakika sonra da Ece Bey'in evine ulaşırlar.

Ev henüz çok yenidir. Bir arkadaşı vermiştir. Ece Bey, evin daha çok bir odasını -hem çalışma hem de yatak odası olarak- kullanır.

Ece Bey hayatını ve tüm mülkiyetini tıpkı yazdıkları gibi sadeleştirmiş, damıtmış, azaltmıştır. Maddi manevi tüm varlığını, küçük bir mukavva sana yağı kutusuna sığdıracak hâle getirmiştir.

Ece Bey'le pasta, kurabiye, sigara ve soğuk kola eşliğinde tam üç buçuk saat konuşulur... Daha doğrusu, Ece Bey anlatır, Öküz Kültür-Sanat Servisi dinler.

Son dönemlerinde dergi, kitap biriktiremez.

Sahip olduğu açık renk takım elbiseyi ve kırmızı ceketi yıllarca giyer. Fotoğraflarının önemli bölümünde hep aynı giysiler vardır.

Çıraklık için kendisine yanaşanları sevmez. Nilgün Marmara'yı kendisine çirak olamayacak kadar şair bulduğu için çok sever.

Ona göre, şair olmak için şiir yazmak zorunda değildir kimse. Şiir yoluyla var olmak da şart değildir. Bazı insanların duruşları, tavır alışları şiidir. Bütün mülksüzlerde bir şair havası bulur.

29/ BİR ŞAİR NASIL ÖLÜR?

Ayvalık'ta fenalaşarak İzmir'de hastaneye kaldırılır. Hastanede ölür. Türkiye'de bir şairin ölümünün ne kadar sıradan bir şey olduğunu kanıtlar gibidir. Ece Ayhan'ın ölümüyle ilgili en 'ince' yazıyı şair Süleyman Çobanoğlu yazar: *“Ece Ayhan'ın ölüm haberini işittiğimde, uzun zamandır ilk defa 'gerçek bir şey işittiğim' duygusuna kapıldım. Bol yalanlı bir dünyanın, bol yalanlı bir memleketinde yaşayan benim için, bir şairin ölümü, bir şey anlamına gelir. Sanırım, bir şairin nasıl öldüğünü bilirim. Bir şair öldüğünde hiçbir şey olmaz. Borsa çökmez, siyasi dengeler sarsılmaz.(...) Şair halkın kalbinden kılıç gibi çekilmez; fakat hayat gibi, gençlik gibi, dirilik gibi... usul usul çekilir gider.”*

Yakın dostlarından Süreyya Berfe, Ece Ayhan'ın son yolculuğuna şöyle tanıklık eder: “Yatağın kenarında yatıyordu. Yeni ay gibiydi. Söyledikleri hemen hemen hiç duyulmuyordu, arada ‘n’apalım’ dediğini duyuyorduk. Ece gidiyordu.

İzmir Fuarı'ndaki bir yerden alıp Eceabat'ın Yalova köyüne götüreceğiz Ece'yi.”

Törende huzurevinden arkadaşları da vardır. En sık kıyafetlerini giymişlerdir. Ece Ayhan, soğutuculu cenaze arabasına bindirilir. Bir otobüs, minibüsler, birkaç araba bekler. Çanakkale'ye yola çıkılır.

Çanakkale'nin girişinde, cenaze arabasını ve cenazeye katılanları belediye çalışanları eskortla karşılar. Belediye önündeki kısa bir törenden sonra, karşıya geçilip Yalova köyüne varılır.

İkinci namazı sonrası, cenaze defnedilecek ancak imam yoktur. Yakın köyden bir imam bulunur ve dinî tören tamamlanır. Cenaze namazının kılınmasını engellemek isteyen Ece Ayhan'ın yeğeni, zor zaptedilir.

Çelenkler arasında Bülent Ecevit'in gönderdiği çelenk de vardır. Kafile yola çıkar. Köy bomboştur. Üç-beş köylü aralarında “Mühim adam galiba, Ecevit çelenk göndermiş.” der. Onlar da domates fideleriyle kafileye katılır. Bir yamaça kazılmış olan mezarına indirilir Ece Ayhan. Süreyya Berfe, yanında getirdiği mor yazan bir kalemi başucuna koyar.

Köydeki kahveci, imam beklenirken içilen çay, su ve meşrubatlardan para almaz. Akrabalarından olduğunu söyleyen

birisi de, Ece Ayhan'ın ilkokul yıllarında oturdukları evi onartacağını söyler.

Katılanlar İzmir'e döner. Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Piriştina, Güzelyalı Yakamoz restoranda, Ece Ayhan adına bir yemek verir.

Ece Ayhan'ın genci ve uzun boylusu gelir masaya. Oğlu Ege'dir. Pek az konuşur, herkese tek tek teşekkür eder. Babasının mezarını kendisinin yaptıracığını belirtir ve ayrılır.

31/ 'ŞİİRİN SOKAK ÇOCUKLARIYIZ'

Ölümünden sonra da gazetelerde, dergilerde birçok yazarın-şairin hedefi olmaktan kurtulamaz. Basında; 'şiiri ayrı, hayatı ayrı', 'kendisine iyilik eden arkadaşlarını mahkemeye vermişti', kendini marjinal diye sunuyordu, ama devletin yardımıyla barınıyordu' gibi sözler yer alır.

Sevenleri çoktur 'karaşın' şairin, ama ona kızgın olanların sayısı da azımsanmayacak kadardır. Bunun nedenini yine kendisi anlatır:

“Bir sürü nedeni var beni sevmemelerinin. Ben de hakkımı sordum her yerde, her ortamda. Şimdi münakaşa etmeyebilirim; ama bu hep böyle sürdü. Şimdi niye bu yaştan sonra değişeyim. Sonra biz sokak çocuğuyuz, şiirin sokak çocuklarıyız.”

Hilmi Yavuz, Ece Ayhan'a eleştirel bir bakışla yaklaşır: *“Okuryazarlığı, bellediği üç dört kavramla sınırlı, dar ve semeresiz bir zihin! Biraz meczup, azıcık kurnaz, ama çokça cahil bir söylemin aldatıcı ışığı! (...) Avangard şairliği ve vasat okurluğu bir yana, Ece Ayhan kötü bir insandı, evet kötü! Ona iyilik yapanlara, daimâ kötülükle karşılık verdiğini bilmeyen mi var? Onat Kutlar, Can Yücel, Cevat*

Çapan, Onay Sözer, Ferit Edgü ve daha başkalarını İsviçre’de beyin ameliyatı geçirdiği sırada para toplayıp gönderdiler diye mahkemeye veren, bizzat Ece Ayhan’ın kendisi değil midir?”

Erdoğan Alkan’a göre, *“yazınsal yetenekleri olmayan, ruhsal sorunlarla çırpınıp sanat güvercininin kanatları altına sığınmaya kalkan Nilgün Marmara gibilerine baktırır kendini.”*

Haydar Ergülen’e göre, Ece Ayhan, Türk şiirinin ‘*Büyük Yalnızı*’dır; küçük bir kabilesi vardır ve bu kabile yalnızca Ece Ayhan’ı sevmek gibi bir şöret taşır. Ece Ayhan’ı ‘*şairötesi*’ kimlikte, konumda görür.

Lâle Müldür’e göre, olağanüstü zarif, ince bir insandır ancak o kadar mükemmel bir şiir yazar ki şiirine kilitlenir, şiirinin kurbanı olur. Şiirinin dünyasına mahkûm olur. Şiirinde eldivenleri ters giydiği için hayatta da eldivenleri düz giymeyi unuttur.

İlhan Berk’e göre, *‘korkunç bir dünyada yaşanıldığını anlamak için Ece Ayhan’a bakılmalıdır. Ona karşı sürdürülen sağır, katı tavır ve suskunluk korkunçtur. Türkiye’de o janrda, o örnekte başka bir şair yoktur, olmayacaktır da.’* Özellikle dili işleyişi, dile verdiği önemle herkesten ayrılır. Çevirisi zor bir şiir yazar. Gerçekten çevrilebilse, dünya şiirine önemli katkılar sağlayacak yetkinliktedir.

32/ SİVİL'CE BİR SÖZLÜK

Ahmed Arif'in Enver Gökçe'den şiirler aldığı söylentisinin kuyruklu bir yalan olduğunu belirtir.

Nâzım Hikmet dahil, hiç kimseyi putlaştırmaz. Eleştirmen Hüseyin Cöntürk'ün yalnızlığını herkesten önce fark eder, Nakkaşandan Cihat Burak'ı çok sever.

Çanakkaleli Melahat'i Halide Edip'e tercih eder.

Türkiye'deki edebiyat öğretimini bir bataklık olarak görür. *"Divan şiiri diyorlar, oysa okul çocukları her türlü divan şiirinden nefret ederler."* der.

Özetleme gücü yüksek yargılarla şairleri-yazarları sivil'ce değerlendirir:

Ahmet Muhip Dıranas: Bizim kuşakta, yaşlı kuşakta bir tek adam tutu beni. 1962 senesinde Ahmet Muhip Dıranas. O da 1962 senesinde demeç veriyor. Ankara'da bir konuşma yapıyor. Bir çocuk teybe alıp daktiloya çekiyor. Sonra bir dergiye gönderiyor. Yayımlıyorlar. Yıllar sonra haberim oldu. Beni çok kırdılar başlangıçta. Aslında bu bir alıştırma. Muzaffer Erdost Pazar Postasında her hafta başardı. Özel bir şey zannettiler. Öyle bir şey yok aslında.

Âşık Veysel: Halk şairi değil, halkevi şairi.

Attilâ ilhan: Sanki temelde arabesk şarkı şairi. Kesinlikle *sivil şair* falan değil, *yarı askeri şair*. Kemalist şair.

Cahit Zarifoğlu: Cahit Zarifoğlu'nun elinden tutan olmamış pek. Maraş'tan gelmiş, Alman Filolojisi'ne kayıt olmuş. Şiirlerini Memet Fuat'a getirmiş göstermiş. Memet

Fuat da beğenmemiş, beğenseydi belki de solda kalabilirdi Cahit Zarifoğlu, sağa kaymazdı.

Can Yücel: Sait Faik gibiydi, ya da Orhan Veli gibi. Can Yücel bence, Nâzım'dan da büyük çalkantı yaratmıştır. Can, dürüst bir adamdır. Küfrü çok sever. Şiirini yoğurmaz o başka. Vesikalık şair.

Cemal Süreya: Bir meyhane vardı, Refik. Orada yuvarlak masa vardı. Yuvarlak masanın bir özelliği var. Biraz genişledin mi herkesi alabilirsin. Köşeli masa olursa olmaz. Doğan Hızlan, Edip Cansever, Demiz Özlü... Kim varsa oradaydık. Matrak bir olay vardır. Kim önce kalkıyorsa masadan, onun aleyhinde konuşulurdu. Sonra, bir çare buldular. Hep beraber kalkılıyordu. Ben, Cemal'e dedim ki: 'Cemal, senin okuldayken dişlerin ne kadar güzeldi, bembeyazdı.' Bunun üzerine Cemal, 'Siz, üçünüz brezinbez yağsınız!' dedi. Ben, bozuldum tabii. 'Cemal' dedim 'Burada tabaklar uçar!' Cemal de 'Herkes oyuncak gemi...' dedi. Yani, çok ezilmiş olduğu için. Şimdi aynı şey bana olsa başka türlü davranırım ben. 'Ben de senin kafana geçiririm!' derim. Dostoyevski tipolojiyi çok iyi biliyor. Büyük yazar olması oradan geliyor. Raskolnikof, tam evi terk edecek, tık tık kapı çalıyor. Yoksul kızkardeş geliyor. Nacağı üzerine kaldırıyor. Kafasına indirecek... İndiriyor zaten. *Ama o kadar ezilmişti ki, 'Refleks olarak bile kolunu kaldıramadı.'* diyor. Cemal Süreya'da da bu ezilmişlikten vardı işte. Cemal çok yalnız bırakılmıştı. Cemal yaşarken yazı yazmadılar. Pezevenklere bak! İsmail Bilen beyefendileri bunu beğenmemiş. Hâlbuki *Üvercinka'yı* insanlar sevdi. Cemal mizahı da, seksi de se verdi.

"Cihat Burak, Arif Damar, Cemal ve ben, Kadıköy'de 'Fıçı' diye bir yer var, ordayız. Dışarda şakır-şukur yağmur yağıyor. Sonra hanım arkadaşım geldi, Seyhan Karaca. Baktım Arif Damar para veriyor bana. 'Nedir bu' dedim. Cemal,

'Üstümde para yok' demiş Arife, 'Sende varsa Ece'ye ver, ben sonra veririm sana' demiş. Benim arabayla gideceğimi düşünüyor Cemal. Yanımda hanım arkadaşım var ya... İnceliğe bak yahu. Ben böyle bir adamı niye özlemeyeyim ki şimdi?"

Memet Fuat'ın "Aydınlar Sözlüğü" adlı kitabı daha yeni yayımlanmış o zaman ve kitabın etrafında epey tartışma yaşanmıştı. Daha yaşanacak gibi de görünüyor. Ama herkesin gözden kaçırdığı, belki de görmezden geldiği bir başka ayrıntı var kitapta Bu ayrıntıya da Ece Ayhan dikkat çekiyor

"Bilecekte sürgündü Cemal'in babası. Yoksuldu sonra. İstanbul'da okusun diye Cemal'i abisine gönderiyor. Ama ihbar ediliyor ve Cemal daha 6-7 yaşındayken emniyete düşüyor ilk kez, Sansaryan Han var ya, meşhur. Ordan doğru Bilecik'e gönderiyorlar Cemali. Şimdi Aydınlar Sözlüğü'nde Cemal Süreya'nın Kürt olmadığını yazmış Memet Fuat. Olmaz öyle şey. 10 Kasım'da Mustafa Kemal İstanbul'da öldükten birkaç gün sonra trenle Ankara'ya sevk ediliyor. Bilecik'te sürgünde olan Cemal'in babası tepeye çıkıyor ve ileniyor. 'Bizi perişan ettin' diyor. Bunu da Muzaffer Erdost'a Vecihi Timuroğlu söylüyor. Timuroğlu'na da Cemal söylemiş bunu. Zaza Kürtlerdendi Cemal. Tersisi olsa ne olur? Ama bir kitap yazıyorsan gerçeklere dikkat etmek lazım."

Cihat Burak: Sonuna kadar zenci kalmayı bilmiş büyük bir marjinal ressamdır.

Deniz | Hüseyin | Yusuf: Bir karar verdik, üç-dört uluslararası üne kavuşmuş yazar, şair telgraf çekecek İsmet Paşa'ya. İsmet Paşa başbakan değil, ama nüfuzlu bir adam. Biri Dağlarca, biri Turhan Selçuk, biri Yaşar Kemal, biri de ben. Telgrafı çektik. İşe yaramadı, başka. Çocuklar asılmasın istiyoruz. İki şey birarada olacak; sancak ve davul. Eğer tek davul

olursa sünnet düğünü var sanırlar. Ama sancak da varsa isyan, ayaklanmadır o. Bin yıllık Anadolu geleneğidir bu.

Üç Ağır Yıldız'ı tarihin gecesine yazar. Deniz'i, Yusufu ve Hüseyin'i 68 ruhunun romantik nostaljisinden kurtarıp orta ikiden ayrılan çocukların yıldızları olarak hayatın, gecenin ve tarihin göğsüne yeniden takar.

Enis Batur: 'Türkler aile boyu düşünür,' baban bizi kandırdı 12 Mart'ta. Sen de onun gibisin.' Maalesef iyi şairdir.

Edip Cansever: Antikacı, tüccar bir aileden gelir. Lise çıkışlıdır. Yabancı dil bilmez. Akıma bir çarşı esnafı şairliği, Kumkapı kültürünü getirdi.

Eşber Yağmurdereli: Bizim sabun köpüğü aydınlara inat, toplumsal olayları ayrıntısına varıncaya kadar izliyor.

Fazıl Hüsnü Dağlarca: Hükümet şairi.

Hilmi Yavuz: Zararsız belediye şairi. Felsefe doktorası olmadan felsefe dersi veren tek adamdır Hilmi Yavuz. Bunlar Levent'te bir ansiklopedi çıkarıyorlar. Pembe Yayınevi var, Hilmi de orda çıkıyor. O sırada Erkekçe diye bir dergi de çıkarıyorlar. Bir gün Aslıhan Pasajı'nda karşılaştık. "Hilmi" dedim, "duyduğuma göre İbne diye bir dergi çıkarıyormuşsun." Bozuldu. "Bir o kalmıştı" dedi. Buraya kadar güzel. "Ayna Şiirleri" adlı kitabı çıkmış Hilmi'nin. Gergedan dergisinden, Enis Batur'dan bir haber geliyor; Ece Ayhan, Ayna şiirlerini yazar mı diye. "Hayır" dedim, "Ben edebiyat yazarım." Bunu Hilmi'ye de söyledim. Meğerse Enis'le iyi değilmiş araları. Çok bozuldu, "Bak sen göreceksin" dedi. Tehdit ediyor beni. Şiir Atı diye bir dergi var o zaman, Hilmi takma adla orda yazıyor. Bir-iki sayı sonra hakkımda bir yazı yayımlandı orda. Antikrist diyor

bana. Şimdi kızgınlık şiiri göstermiyor. Benim Hilmi'yi sevmem şart mı?"

İlhan Berk: Beli kırık yanları var.

İsmet Özel: Sivil bir kafadır, cumhuriyetle yaralıdır. Gecekonduda oturur. İsmet özel de eski İsmet Özel değil. Sivas olayları sırasındaki tavrı yüzünden ona ben "ünlü Sırp şairi" demiştim. Ama o bu olaylar için asla "oh olsun" dememiştir. Denmez de zaten, feci bir şey bu. Şimdi Sezai de, İsmet de İslam mitolojisinin etkisinde şiirler yazmaya çalışıyorlar. Ama İslami mitoloji çok zayıf. Batı mitolojisi çok zengin, ikisinin şiiri de bu yüzden zayıfladı sanırım.

Küçük İskender: 'Adı gerçekten 'küçük' ama kendisi büyük bir şair bence (...) İçinde bulunduğu kuşak rahatlıkla onunla anılabilir.

Melih Cevdet Anday: Yaşlanınca uyandı. Aklı fikri ölümsüzlükte.

Murathan Mungan: M. Mungan'la ilgili tam karar veremiyorum. Fakat çalışkan biri, işin peşini bırakmıyor. Dikkatli bir adam. İnşallah başarılı olur.

Mustafa Irgat: Çok severdim Mustafa Irgat'ı, bayılırdım. Tam sahici adamlardan biriydi. Hiç komplo ihtimali yoktu. Mina Urgan çok iyi yetiştirmiş. Aleyhimde konuşuyor mesela, onu bile geliyor kendisi anlatıyor bana.

Mustafa Suphi: Bir dahaki gelişte dünyaya nehir yollarından dönecektir. Denize atılmış bir şüirdir bence. Yıldız.

Nâzım Hikmet: Rahatlık ve kolaylıkla cumhurbaşkanı olabilirdi. İsmet İnönü de hapishanelerde yatabilirdi. Nâzım Hikmet'in zaman zaman hapishanelerde yatması Kemalistler arası bir iktidar kavgasıdır. Nâzım Hikmet, Kema-

list söylem içerisinde önemli bir şairdir. (...) 1951'den sonraki şiirleri kartpostal şiirlerdir. Çünkü şair dilinin içinde yüzer. Koparırsanız onu, olmaz.

Necip Fazıl: Derinliği yoktu.

Nilgün Marmara: Dünyayla yaralıdır. Dünyanın renkleri solmuş arka bahçesini görmüştür.

Orhan Veli: 'Çok önemli ama suluboya.' Çok önemli bir suluboya. Ama yine de Türk şiirini gülümsetenlerden biri. Hiçbir ressam suluboyasıyla ünlenmez. Suluboyası da olabilir, ama mutlaka yağlıboyasının olması gerekir.

Ömer Faruk Toprak: Şiirleri her yerden okunabilir. Altan, yukarıdan, birer dize atlayarak, bir şey fark etmez. Kı-sacası bir felakettir. Suat Taşer gibi.

Sait Faik: Metinlerinin hikâye olduğuna bakmayın, yazdıkları şiirdir.

Sevgi Soysal: Adeta sarışın bir Leyla Zana.

Sezai Karakoç: Çok dürüst bir adamdır. Yoktur Gölgesi Türkiye'de, müthiş bir şiirdir. Pansiyonda yaşar. Sıkı şair. (...) Sezai Karakoç, Necip Fazıl'ı çok severdi. Öyle ki, burs parasını bile ona gönderirdi gariban çocuktuktu. Necip Fazıl da Sezai Karakoç'un burs paralarıyla kumar oynardı. Sezai Karakoç'un parmağı hep burnundaydı. Biz de kızardık tabii bu hareketine, aramıza almazdık. Karakoç, sırf bu hareketi yüzünden 'İkinci Yeni'den biraz uzak kalmıştır. Vaktiyle Diriliş dergisinde çok bahsedermiş benden, bazı ülkücüler söyledi bunu bana. İlk şiirleri çok güzeldir Karakoç'un. Mona Rosa'yı yeni baskısında değiştirmiş, ilk haliyle bırak- saydı daha iyiydi bence.

Tevfik Fikret: Tok sınıfın alçak gönüllüsü.

Turgut Uyar: Bence en sıkı şair. Çok farklı. Hiç geçilmez.

Yahya Kemal: Devlet şairi. Çok sayıda Osmanlı fıkrası bilir. O da tarih bilgisi sayılır.

Yılmaz Güney: Sinemamızın büyük bir efsanesidir. Zaman zaman Dostoyevski romanlarındaki tipler gibi oluşu bir zenginliktir. Yılmaz Güney'in içinde bir köşede Tarkovski de, Costa Gavras da, Roman Polanski de var. Nâzım Hikmet'in Türk sinemasındaki karşılığıdır.

KAYNAKÇA

- Ahmet Orhan; **Ece Ayhan ve Tarih Yaklaşımı**, Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2002.
- Ahmet Soysal; **A'dan Z'ye Ece Ayhan**, Kitap-lık Eki, S.: 59, Mart 2003.
- Alper Çeker; **‘Türk Şiiri Anlam İletiyile Malûdür’**, İlhan Berk'le Söyleşi, Yasak Meyve 2003.
- Barış Eren; Hazırlayan, **Poelitika**, Ortadünya Yayınları, İstanbul 2007.
- Ece Ayhan; **Aynalı Denemeler**, YKY, İstanbul 2001.-
- Ece Ayhan; **Başıbozuk Günceler**, YKY, İstanbul 2003.
- Ece Ayhan; **Öküz'lemeler**, Sel Yayınları, İstanbul 2004.
- Ece Ayhan; **Bir Şiirin Bakır Çağı**, YKY, İstanbul 2002.
- Ece Ayhan; **Bütün Yort Savullar**, YKY, İstanbul 2004.
- Ece Ayhan; **Günceler**, Öküz, S. 60, Mayıs 1999, S. 63, Ağustos 1999, S. 64, Eylül 1999, S. 66, Kasım 1999, S. 68, Ocak 2000.
- Ece Ayhan; **Hay Hak ! Söyleşiler**, YKY, İstanbul 2002.
- Ece Ayhan; **Hoşça Kal, İlhan Berk'e Mektuplar**, YKY, İstanbul 2004.
- Ece Ayhan; **Morötesi Requiem**, YKY, İstanbul 2001.
- Ece Ayhan; **Sivil Denemeler Kara** YKY, İstanbul 2001.
- Ece Ayhan; **Sivil Şiirler**, Cem Yayınları, İstanbul 1993.
- Ece Ayhan'la Birkaç Saat, **Kunduz Düşleri**, S.6, Ağustos 2002.
- Eren Barış; *Hazırlayan*, **Kardeşim Akif, Akif Kurtuluş'a Mektuplar**, Dipnot Yayınları, Ankara 2011.
- Eren Barış; *Hazırlayan*, **Ece Ayhan Çağlar Anlatıyor, Ece Ayhan Özcan Yalın Konuşmaları**, Dipnot Yayınları, Ankara 2012.
- Emine Sevgi Özdamar; **Kendi Kendinin Terzisi Bir Kambur**, YKY, İstanbul 2007.
- Erdoğan Alkan; **Ece Ayhan ve Şiiri**, Varlık, S.: 1140, Eylül 2002.
- Haydar Ergülen; **Ece Ayhan'ı Niçin Sevmeliyiz?**, Yedi Neden, Hürriyet Gösteri, Ağustos 2002.
- Haydar Ergülen; **Ece Ayhan'ı Niçin Sevmeliyiz?**, Altı Neden, Hürriyet Gösteri, 22 Mart 2002
- Haydar Ergülen; **Üvey Sokak**, Gri Yayınları, İstanbul 2005.
- Haydar Ergülen; *Yalnızlığın 'Ece'si*, **Haziran, Tekrar**, Can Yayınları, İstanbul 2000.
- **Hayvan**, S.: 11, Nisan 2003.
- Hilmi Yavuz; *'Ece Ayhan'ın Hacıyografaları'*, **Biz Bu Dünyadan Değil miydik?**, Dünya Yayınları, İstanbul 2006.
- İbrahim Yılmaz; **Ece Ayhan, Poelitika**, Hazırlayan: Barış Eren, Ortadünya Yayınları, İstanbul 2007.
- İlhan Berk; **El Yazılarına Vuruyor Güneş**, YKY, İstanbul 1992.

- K. Celâl Gözütok; **Ece Ayhan, Poelitika**, Hazırlayan: Barış Eren, Ortadünya Yayınları, İstanbul 2007.
- Lâle Müldür; **Haller Leyla**, L&M Yayınları, İstanbul 2006.
- Lemi Özgen; '**Şiirimiz Her İşi Yapar Abiler**', *K Dergisi*, S. 100, 29 Ağustos 2008.
- **Mor Külhani, Ece Ayhan Şiiri**, Haz.: Orhan Kahyaoğlu, Ne Kitaplar Yayınevi, İstanbul 2004.
- Özdemir İnce; **Sansürlü Ece Ayhan ya da A'dan Z'ye Tarzında Kitap Hazırlamak İsteyenler İçin Yararlı Bir Kılavuz**, Adam Sanat, Nisan 2003.
- S. 69, Kasım 1999, S. 70, Mart 2000, S. 72, Mayıs 2000, S. 74, Temmuz 2000, S. 77, Ekim 2000, S. 79, Aralık 2000. .
- Sabit Kemal Bayıldiran, **İflah Olmaz Muhalif: Ece**, Varlık, 1139, Ağustos 2002.
- Süreyya Berfe; 'Aynı Lekarda', **Poelitika**, Hazırlayan: Barış Eren, Ortadünya Yayınları, İstanbul 2007.

evvel.org kapsamında yayımlanan Ece Ayhan Arşivi'ne evvel.org/eceayhanindeksi.pdf adresinden, Ece Ayhan web sitesine ise zaferyalcinpinar.com/bakissiz.html adresinden ulaşabilirsiniz.

upas

upas.evvel.org

İstanbul, 2024